

ResearchGate

Krok kupředu, anebo zpět?

Jan Příkryl

3. prosince 2016

1 Úvod

ResearchGate je dnes pravděpodobně největší sociální sítí pro akademické pracovníky (vědce). Je těžké přiřadit tomuto projektu jednoznačnou nálepku, avšak New York Times velice trefně tuto síť označil za směsku sociálních sítí LinkedIn, Twitter a Facebook [2].

Mezi podobné sítě by bylo možné zařadit například Academia.edu¹ anebo Mendeley². Dle serveru Alexa.com je však ResearchGate v současné době nejnavštěvovanější³. Podle nejaktuálnějších informací má síť v současnosti přes devět milionů uživatelů, kteří pochází převážně z Evropy a Severní Ameriky. Konkurenční Academia.edu má v současnosti téměř 45 milionů uživatelů. ResearchGate se však chlubí vysokým počtem aktivních uživatelů, Academia.edu obsahuje mnoho „opuštěných“ a neaktivních profilů (dle dostupných informací). Všechny tři konkurenční sociální sítě byly spuštěny v roce 2008.[6]

Jedním z charakteristických rysů sociální sítě ResearchGate je tzv. *RG Score*, kteréžto je mnohými považováno za ukazatel podobný jiným IF⁴. Jako argument jim slouží jistá korelovanost mezi *RG Score* a ostatními IF, avšak panují ohledně něj stále pochybnosti – především je nejistá metodika výpočtu – a tedy i relevantnost takto konstruovaného faktoru. Nabízející se otázkou pak je, jestli takto budovaný faktor pravdivě reflektuje existující akademickou hierarchii.[6]

¹více na www.academia.edu

²více na www.mendeley.com

³soupeři za RG výrazně zaostávají – 18.11.2016 byl Mendeley.com na 7148. místě, Academia.edu na 672. místě a RG na krásném 472. místě

⁴impakt faktor – metrika, jež vypovídá o průměrné citovanosti článku v časopise – často slouží jako proxy kvality vědecké činnosti

2 Krátký historický exkurz

Jak již bylo naznačeno, společnost vznikla v roce 2008 a byla založena Dr. Ijad Madischem, Dr. Sören Hofmayerem a Horst Fickenscherem v Bostonu, odkud se zakrátko přestěhovala do Berlína. V počátcích byla sociální síť velice jednoduchá, postupem času však narostla a například mezi lety 2009 a 2011 vzrostl počet jejích uživatelů o více než jeden milion (z pouhých dvaceti tisíc). Na financování se podílí mnohé investiční fondy i soukromé osoby, mj. Bill Gates. Aktuální stav budiž náplní této práce.[6]

3 Co je ReserachGate? Co nabízí?

Jak již bylo řečeno, ReserachGate je sociální síť. Základem takovéto sítě je množina interagujících uživatelů. U těchto sítí je před registrací uživateli dostupná pouze omezená funkcionalita, většinou v podobě omezeného „read-only módu“. Po registraci už je uživateli umožněno interagovat s ostatními – ať už tím, že o sobě sdílí všelikerá data, spojováním se s ostatními pomocí zpráv anebo jiných prostředků (možnost follow, možnost přidat do přátel)[3]. Toto propojování je typické – jak pro uživatele ResearchGate, tak pro drtivou většinu ostatních sociálních sítí. Klíčovou roli v tomto „síťování“ hraje *identity management* a *contact management* [5]. Tedy jakási uživatelská možnost organizovat a upravovat osobní informace stejně jako možnost upravovat své kontakty.

Od mnohých (mj. Facebook) se odlišuje orientací na vědeckou komunitu a s tím související implementací příslušných funkcionalit. Kromě repozitáře a poměrně intuitivního prohlížeče obsahu vědeckých publikací s možností zvýraznění pasáží v textu a jeho komentování⁵, nabízí ResearchGate ještě funkcionalitu podobné té, kterou zprostředkovává sociální síť LinkedIn⁶. Akademičtí pracovníci mohou „doporučit“ kvality svých kolegů, např. přehled v mikroekonomii. Tato hodnocení jsou posléze nepřímo sdělena ostatním návštěvníkům profilu subjektu v podobě počtu „endorsements“, které uživatel dostal. Podobnost s LinkedIn lze spatřovat i v existující samotné sekci „jobs“, ve které jsou uživatelům zprostředkovány aktuální nabízené akademické pozice univerzitami, jež jsou součástí této sítě.

Sekce „questions“ je jakýmsi substitutem již existující sítě pro sdílení informací stackexchange.com⁷. Otázkou tedy je, jestli uživatelé sáhnou po již

⁵subjektivní dojem autora

⁶více na linkedin.com

⁷Stack Exchange je webový portál, který vzniknul po vzoru Stack Overflow, který je

„osvědčeném“ a využívaném portálu typu Stack Exchange, kde je pravděpodobnost zodpovězení jejich dotaz větší, anebo jestli využijí služeb *questions* na Research Gate, který je – dalo by se říci – teprve „v plenkách“.

Poslední sekci portálu jsou tzv. „projects“. Zde je možné najít spravovat projekty, které uživatel sám vytvořil, sledovat projekty jiných uživatelů a v neposlední řadě jsou nabízeny vědecké práce, jež by mohly zajímat samotného autora. Velký přínos této sekce vidím v tom, že je zde možnost (pokud k tomu autor dá svolení) sledovat aktuální vývoj projektu. Je tak možné dostat se k předběžným výsledkům autorovy práce, tyto výsledky komentovat apod.

Samostný odstavec si zaslouží již zmíněný ukazatel RG Score. Podle autorů je ukazatel odlišný od standardních metrik v několika oblastech.

Tím nejpodstatnějším rozdílem je, že RG Score kvantifikuje i dosud nepublikované práce – algoritmus, dle autorů, zohledňuje jak publikované práce, tak i všechny další příspěvky na ResearchGate, včetně položených otázek, odpovědí na otázky, nepublikovaných článků, apod. Míra vlivu je pak určena přijetím v síti kontaktů⁸ a jiných uživatelů.

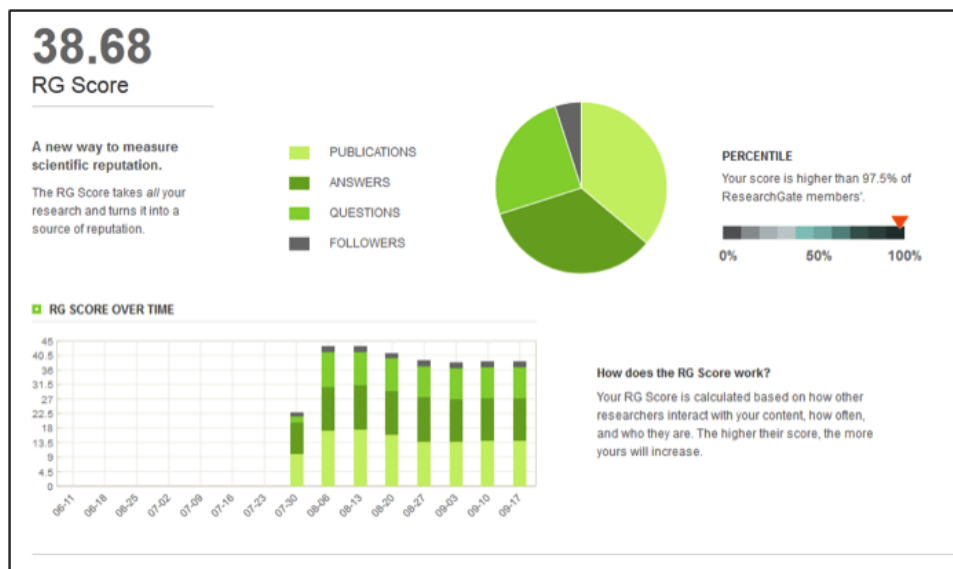
Dle autorů je má tedy RG Score dva hlavní pilíře – příspěvky a interakce. Příspěvek je cokoliv, co sdílíte na vašem profilu anebo to, co si na profil přidáte. Mohou to tedy být např. odpovědi na otázky, otázky samotné, publikovaný či nepublikovaný článek anebo samotná data použitá (případně použitelná) pro činnost. Interakce jsou to, jak se ostatní uživatelé staví k vašim příspěvkům. Algoritmus zohledňuje nejen, kolik uživatelů na váš příspěvek reaguje, ale také samotné RG Score reagujících uživatelů. Dalo by se tedy říci, že právě tyto interakce tvoří hlavní datovou bázi pro algoritmus, jež konstruuje RG Score. Obrázek 1 na straně 4 snad poslouží pro lepší orientaci v tom, co RG Score představuje.

4 ResearchGate a Open Access

V současnosti jsou rozeznávány dvě cesty k Open Access. První je tzv. *zlatá cesta*, ve které je otevřenosti dosahováno tím, že autoři publikují v otevřených časopisech. Druhou je *zelená cesta* – o archivaci se starají institucionální,

primárně určen pro lidi z IT. Na Stack Exchange však lze nalézt mnoho jiných tematických okruhů, v nichž uživatelé pokládají a odpovídají na otázky. Fundamentálním prvkem sítě je systém reputace, který je jakýmsi zrcadlem toho, jak kvalitně uživatelé odpovídají a pokládají otázky. Hodnotit můžou všichni ostatní registrovaní uživatelé, hodnocení se však ukáže pouze od těch uživatelů, kteří mají vybudovanou jistou reputaci.

⁸ „peerů“

Obrázek 1: RG Score. Zdroj: [3]

předmětové repozitáře a repozitáře přidružené k osobním profilům např. na vědeckých sociálních sítích.

Již z definice je patrné, že ResearchGate představuje v konceptu Open Access představitele *zelené cesty*. Mnoho uživatelů (především knihovníci) však důrazně odrazují od použití těchto nových způsobů archivace a snaží se napadnout i myšlenku, že ResearchGate je představitelem formátu Open Access.⁹

Pokud bych tedy sám měl hodnotit přístup ResearchGate v oblasti uchování dat, musel bych se přiklonit tomu, že důvěřovat entitě, jejíž hlavní prioritou bude zisk (z titulu komerční orientace webu), je nemoudré. Repozitář tedy rozhodně není jeden z důvodů, proč by se uživatelé měli rozhodnout pro využití služeb RG.

⁹Brunel University London uvádí stručnou a pádnou argumentační linku, ve které se snaží napadnout mj. i vlastnosti repozitáře ResearchGate, viz [A social networking site is not an open access repository](#)

	OA repozitáře	ResearchGate
podpora exportu a harvestingu	ano	ne
dlouhodobé uchování	ano	ne
obchodní model	většinou nevýdělečné	komerční (reklama aj.)

Tabulka 1: Stručné shrnutí hlavních nedostatků ResearchGate dle [A social networking site is not an open access repository](#); vlastní úprava i překlad

5 Kritika

Ač je síť ResearchGate považována mnohými za velice přístupnou a intuitivní pro nové uživatele [1], je otázkou, zda představuje vhodnou alternativu pro již existující a zavedené způsoby sdílení, komunikace a reputace mezi vědeckou komunitou. Hezkým ilustrativním příkladem tohoto jevu je např. komunita matematiků, fyziků a inženýrů, která již disponuje arzenálem platform, přes které je možné sdílet jak vědecké výsledky a stejně tak dobře je přes tyto nástroje možné komunikovat s vědeckou komunitou¹⁰. Naopak akademici z okruhu společenských věd, zdá se, těžší z existence nových platform [4].

Jak již bylo zmíněno, práce s ResearchGate je poměrně snadná. Jednou z překážek však může být nejistota ohledně umístění vlastních publikací do repozitáře [4]. Akademici většinou publikují ve vědeckých časopisech, se kterými mají uzavřenou smlouvu, jež zahrnuje další možnosti šíření publikace samotným autorem. Tato nejistota může představovat bariéru – akademik vsadí „na jistotu“, publikaci dále nešíří a vyhne se tak možným sankcím ze strany časopisu. Ukazuje se, že tato nejistota a důvěryhodnost hraje klíčovou roli – tuto negativní vlastnost spojenou se vznikem nových vědeckých portálů zmiňuje i [4].

Další překážkou by mohla být nutnost komunikace v anglickém jazyce. V mnoha vědeckých disciplínách (např. IT) se použití anglického jazyka stalo téměř nutností, avšak v jiných (např. bohemistika) tomu tak být nemusí.

Ačkoliv popularita ResearchGate stále roste, pravděpodobně zatím zůstane jen „doplňkovou službou“. Reputace akademiků je však i nadále determinována především tím, jestli publikují v recenzovaných časopisech. Uveřejňování publikací, odpovídání na otázky jiných uživatelů apod. se tak může zdát jako „nedocenená práce“, jelikož je těžko měřitelná a postřehnutelná – nelze se pak divit, že autor raději investuje úsilí do projektů, za něž bude akademickou komunitou uznán. Velkým problémem dle [4] je však dnešní stav ukazatelů (IF), jež jsou v mnoha případech vypočítávány algoritmem, jehož struk-

¹⁰z mnoha uvádím pouze [arxiv.org](#) anebo pro informatiky [stackoverflow.com](#)

tura není známa¹¹. Důvěra a reputace jsou dle [4] stále těmi nejrigidnějšími atributy současné akademické společnosti, které se navzdory vzniku a existenci nových komunikačních platforem nedaří změnit.

ResearchGate (a podobné weby bývají) často kritizováni za nedostatečnou funkcionalitu repozitáře. Jedním z velice závažných nedostatků těchto repozitářů je způsob uchování dat¹².

*The Provider reserves the right to change, reduce, interrupt or discontinue the Service or parts of it at any time.*¹³

Autoři webu se ve svém licenčním ujednání explicitně zavazují k možnosti změnit, omezit anebo dokonce zrušit kteroukoliv funkcionalitu systému (tedy i repozitář) – a to kdykoliv. Je tedy otázkou, jakou míru persistence uchování takto uložených prací lze v budoucnu očekávat. Otázka repozitáře je tedy jednou z hlavních výtek vůči ResearchGate, Academia.edu, aj.

6 Závěr

Autor práce je sám sporadickým uživatelem této platformy. Subjektivní dojmy autora z používání platformy se víceméně shodují s výsledky této práce. Sám jsem ResearchGate použil především pro dohledání relevantní literatury pro diplomovou práci. Osobně za velkou výhodu považuji možnost kontaktovat samotného autora s dotazem na otevření publikace. V naprosté většině jsou autoři sdílní a nejen to – mnoho z nich dokonce doporučí další autory a jejich práce, případně nabídne jinou formu spolupráce (konzultace). Dále oceňuji snadnost a intuitivnost, s jakou se člověk se pouze základním povědomím dokáže na webu pohybovat a interagovat. Velice přínosnou je také možnost sledovat vývoj projektů autorů, jejichž projekty jsou v mém zájmu – jedinec se tak snadno dostane k nejaktuálnějším informacím v daném oboru.

Co tedy může ResearchGate nabídnout svým uživatelům, pokud zde existuje problematika v podobě repozitáře? Nejspíše to bude právě balíček služeb: tvorba vědeckých prací a jejich distribuce, vzájemné propojení uživatelů na úrovni sociální sítě (tedy jakási diverzifikace možností propojení jedinců), možnost pro začínající vědce a studenty zapojit se do debat již etablovaných

¹¹což mj. může vést k tomu, že takto budovaný faktor může podávat nerelevantní reputační hodnocení, anebo hůře, může být dokonce zneužit

¹²jak správně zmiňuje TU Delft [What's the difference between ResearchGate, Academia.edu, and the TU Delft institutional al repotory?](#) a mnohé jiné, např. Indiana University, viz [Want Readers? ResearchGate vs the Institutional Repository](#)

¹³viz [Terms and Conditions](#)

vědců – právě tato možnost dle [3] přispívá k demokratizaci akademické společnosti. Dodává také, že takováto demokratizace pravděpodobně povede ke zkvalitnění vědecké práce.

Pro lepší intuici a představu jsem v sekci Přílohy uvedl několik „screenshotů“ aktuálního prostředí, které se zobrazují mně jakožto uživateli ResearchGate.

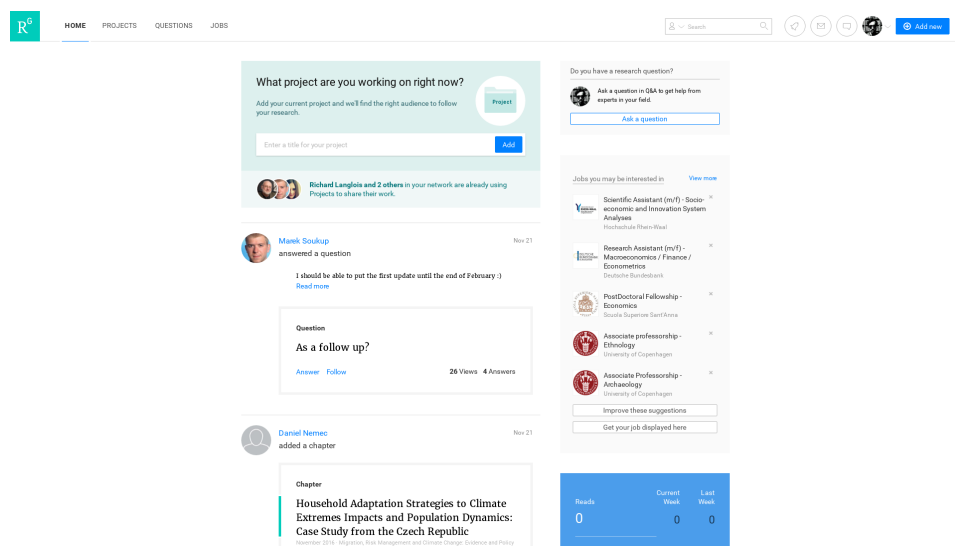
Je stále otázkou, jakou roli budou hrát podobné platformy ve vědecké komunitě. Již nyní je však jisté, že tyto platformy nabývají na popularitě a částečně tak přispívají ke změně stávajícího rigidního prostředí, které publikační sféře již několik let existuje.

Reference

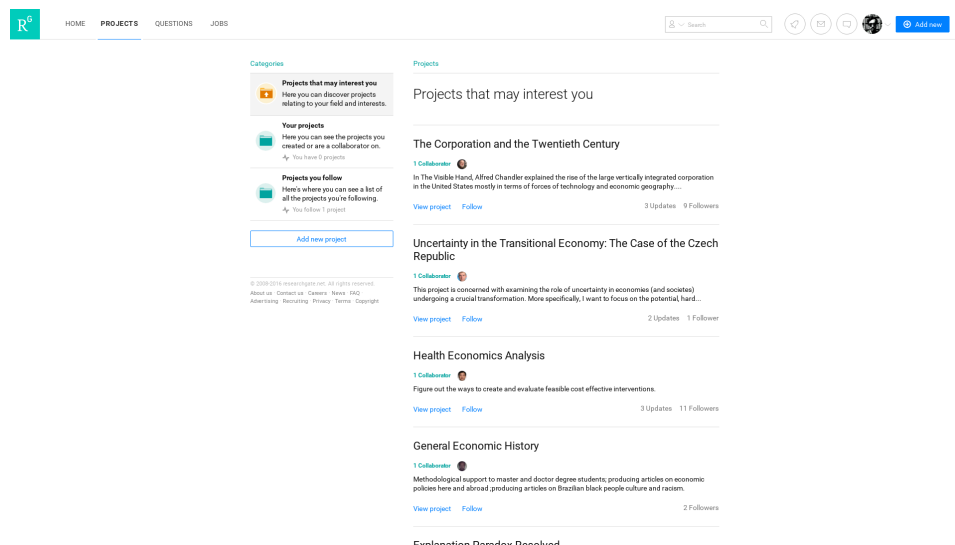
- [1] Spencer Goodwin, Wei Jeng, and Daqing He. Changing communication on researchgate through interface updates. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 51(1):1–4, 2014.
- [2] Thomas Lin. Cracking open the scientific process, 2012.
- [3] Michael Nentwich and René König. Academia goes facebook? the potential of social network sites in the scholarly realm. In *Opening science*, pages 107–124. Springer, 2014.
- [4] David Nicholas, Eti Herman, Hamid R Jamali, Blanca Rodríguez Bravo, Cherifa Boukacem-Zeghmouri, Tom Dobrowolski, and Stephanie Pouchot. New ways of building, showcasing, and measuring scholarly reputation. *Learned Publishing*, 28(3):169–183, 2015.
- [5] Alexander Richter and Michael Koch. Functions of social networking services. In *Proc. Intl. Conf. on the Design of Cooperative Systems*, pages 87–98, 2008.
- [6] Wikipedia. Researchgate — wikipedia, the free encyclopedia, 2016. [Online; accessed 2-December-2016].

Přílohy

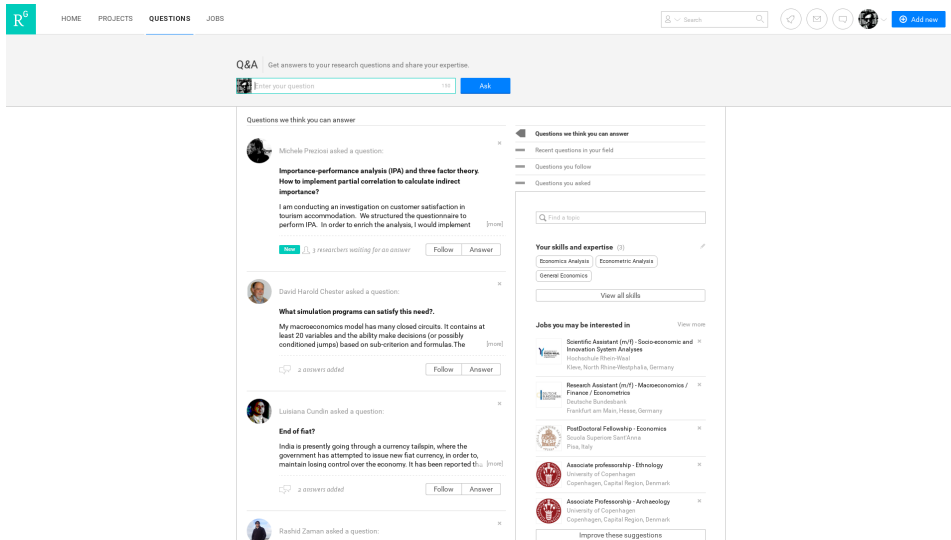
Snímky obrazovek aktuální verze webu

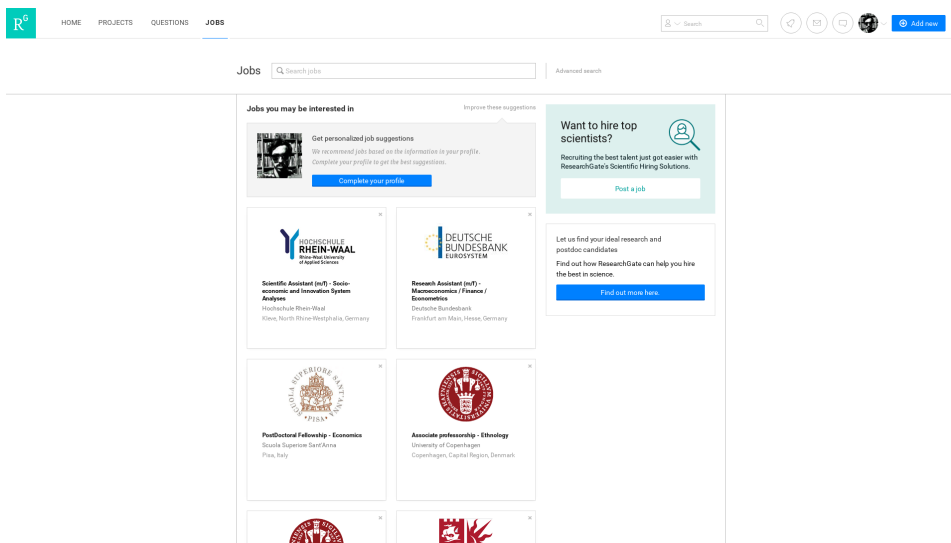
Obrázek 2: Úvodní obrazovka

Obrázek 3: Sekce Projects

Obrázek 4: Sekce Questions

Obrázek 5: Sekce Jobs

DC Metadata

```
<dc:title>ResearchGate, Krok kupředu anebo zpět?</dc:title>  
<dc:creator>Jan Příkryl</dc:creator>  
<dc:subject>Open Access, ResearchGate,Social Network </dc:subject>  
<dc:description>Esej hodnotí přínosnost sociální sítě ReserchGate orien-  
tované na akademickou komunitu. Především se zaměřuje na relevantnost  
ResearchGate v rámci konceptu OpenAccess, dále vymezuje tuto komunitu  
v prostředí ostatních (konkurenčních?) platforem a identifikuje přidanou  
hodnotu, kterou oproti stávajícím a zaběhlým postupům v akademické sféře  
ResearchGate nabízí. V neposlední řadě budou zhodnoceny možné nedo-  
statky této platformy.</dc:description>  
<dc:date>2016-11-26</dc:date>  
<dc:type>text</dc:type>  
<dc:language>cz</dc:language> <dc:format>application/pdf</dc:format>
```